

קדוש ליל ר' משה בן אהרן

פרשת צו

אחרי המעשים נמשכים הלבבות

והרים את הדשן אשר תאכל האש

התורה הקדושה מצווה את אהרון הכהן ואת בניו להרים את הדשן [האפר הנשרף מהקורבנות] שהיא המצווה הראשונה לפני הקרבת הקרבנות התורה, מעשה המצווה הוא לקחת מחתה מלאה בדשן לשפוך אותה בצד המזרחי של המזבח למרות שזה נראה כעבודה שאינה מכובדת, אבל אין גבהות לפני המקום, התורה צוותה לפתוח דווקא במלאכה זו להחזיר לכהנים שני דברים

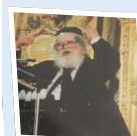
א. אין גבהות לפני המקום וגם הכהן הגדול עובד בעבודות הנחשבות קלות להרים את הדשן, שכל עובד את ה' צריך להשפיל עצמו מאד לפני השם יתברך, ולכן צווה לכהן שירים הדשן בכל יום, כדי שייכנע לפני הקב"ה, מסיבה זו של אין גבהות לפני המקום צווה לבני לוי שהם היותר קדושים והיותר נכבדים בשישראל, שילכו אחרי העולות שבהם היו קרשי המשכן, והוא אומנות פחותה. וכן אלעזר הכהן הגם שהיה נשיא נשאי הלויים והרים בעצמו את השמן שאינו כבוד להיות סבל אלא שאין גבהות לפני המקום

ב. הכהנים מתחילים בעבודה קלה [תרומת הדשן] להחזיר בהם את מידת הענווה כיון שהכוהנים הם יותר מקודשים משאר העם, ועובדים במקדש, עם ישראל מצווה במצוות וקידשתו לכבדו להיות ראשון בכל דבר ישנה דעה בשולחן ערוך (סימן קכ"ח בסופו) שאסור להשתמש בכהן כגון אפילו שמוחל על כבודו ואם השתמש בכהן, מעל בקודש, לכן התורה מצווה להתחיל את עבודת הקרבנות בהרמת הדשן להחזיר בהם את מידת הענווה שלא ישתררו על עם ישראל אלא יתנהגו בענווה ובפשטות לעם ישראל וכעין זה **כותב חובות הלבבות** (שער ו - שער הכניעה פרק ו ד"ה והשביעני) והרים את הדשן וגו'. וחייבו הבורא להוציא את הדשן בכל יום תמיד להשפיל ולהסיר הגבהות מלב

כיון שכלל גדול בדינו אחרי המעשים נמשכים הלבבות וכיון שמתחיל בעבודה שאינה מכובדת כל כך מעשה זה מחזיר לכהן טיפין טיפין את מידת הענווה ולא להתגאות על שום אדם שהמעשה גורם לשינוי האדם

יסוד זה מצאנו באיסור שבירת עצם בקרבן פסח, ישנו איסור לשבור עצם בקרבן פסח **ומסביר ספר החינוך (מצוה טז ד"ה משורשי המצוה)** משורשי המצוה עוד אחד מהמצוות לזכור ניסי מצרים, אין כבוד לעם ישראל שבני מלכים ויועצי מלך לשבר העצמות ככלב, לא מתאים להתנהג כך כי אם לעניי העם הרעבים. ולכן ביציאת מצרים עם ישראל התגלה כשגולת כל העמים וממלכת כהנים ועם קדוש, ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שהגענו אליה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושים נקבע בנפשתינו הדבר לעולם.

ואם תשאל מדוע צריך לעשות מעשה של אכילת הפסח ולא לשבור בה עצם מספיק שנחשוב במחשבתנו ונזכור את יציאת מצרים, ואת גדולת עם ישראל באותה שעה על כך אומר ספר החינוך שזוהי אינה שאלה כלל ולאמדת כלל בעבודת ה'. **דע כי האדם משתנה הפנימיות שלו לפי פעולותיו החיצוניות . מעשיו הם משנים את לבו וכל מחשבותיו, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם ישתדל ויעסוק בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד יטה אל הטוב, ובכוח מעשיו ימית את יצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, אפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, אם יעסוק תמיד בדברים של דופי, כגון שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, לאחר כמה זמן יושר וטוב ליבו יעלם ממנו ולכן אמרו חכמים זכרונם לברכה [מכות דף כ"ג ע"ב] רצה המקום לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כלומר שנעסוק הרבה במצוות וממלא ישתנה ליבנו ומחשבתנו לעבודת ה', להטיב לנו, כי מתוך הפעולות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד. ורמזו זכרונם לברכה על זה באמרם [מנחות דף מ"ג ע"ב] כל מי שיש לו מזווה בפתחו ויציעית בבגדו ותפילין בראשו מובטח לו שלא יחטא, לפי שאלו מצוות תמידיות ואדם עוסק וזוכר בהם תמיד ולכן הם משנים את האדם וישנה וישלש במעשים שעושה על פי הדעות האמצעיות [כלומר מידות ממוצעות שלא כגון שלא יהיה קמצן ולא פזרן אלא באמצע], ויחזור בהן תמיד, [שיריגיל עצמו בכך] עד שיהיו מעשיהן קלים עליו ולא יהיה בהם טורח**

ויקבעו הדעות בנפשו. עכ"ל. על פי יסוד זה **כותב הרמב"ם** שאם אדם כעסן גדול יהיה וותרן ורגוע עד הקצה השני ואז יגיע לאמצע וכן שאר המידות

כתב הרמב"ם על המשנה מסכת אבות (פ"ג מ"י"ח) כתוב במשנה "הכל לפי רוב המעשה" ופירש הרמב"ם (שם) וז"ל ואחר כך אמר שאין המדות הטובות נקנין על פי גודל המעשה, [היינו מעשה אחד גדול] אלא ברובי מספר המעשים והוא שאין המדות הטובות נקנות אלא כשהאדם חוזר על המעשים הטובים פעמים רבות, ובכך נקנית לאדם תכונה לכך. לא כשיעשה האדם מעשה גדול אחד ממעשי הטוב, כי באותו מעשה לבדו לא תיקנה לו תכונה לכך. המשל בזה, אם נתן האדם למי שראוי ליתן, אלף דינרין בפעם אחת לאדם אחד, לא תיקנה לו מדת הנדיבות בזה המעשה היחיד הגדול, כמו שנקנית למי שנתנדב אלף פעמים באלף דינרין ונתן כל דינר מהן בדרך נדבה. לפי שזה חוזר על פעולת הנדיבות אלף פעמים ונקנית לו תכונה חזקה, וזה פעם אחת בלבד נתעוררה הנשמה התעוררות גדולה למעשה הטוב, ואחר כך חדלה ממנו. **וכן הביאו את פירוט דברי הרמב"ם הנ"ל רבנו יונה (שם) והרשב"ץ בן אבות**

גם רבנו שלמה אבן גבירול בספר תיקון מדות הנפש (הקדמה ד"ה אפלטון) כתב וז"ל, וכבר אמר הפילוסוף אפלטון, השכל מתנה והמוסר קניין, **וההרגל על כל דבר שלטון**. עכ"ל.

וכן כותב מסילת ישרים לקנות את מידת הענוה צריך שני דברים א. התבוננות ב. להתנהג בשפלות כל פעם קצת, ביישבת המקומות הפחותים, וללכת בסוף החברה, ללבוש בגדים צנועים ופשוטים, כי בהתרגלו בדרך הזה תכנס ותבוא הענוה בלבו מעט מעט עד שתקבע בו כראוי. שטבע האדם להתנשא, ובפעולות החיצונות שהוא יכול לשלוט עליהם כך לאט לאט ישנה את פנימיותו שאינה יכול לשלוט עליה ע"כ.

כותב באגרת הרמב"ץ - תתנהג תמיד לדבר דברך בנחת לכל אדם ובכל עת ובוזה תנצל מן הכעס שהיא מידה רעה להחטיא בני אדם

חינוך בנועם ובאהבה ישריש בילד את קיום המצוות

מעשה באבא ששאל כל כך הרבה התאמצתי לחנך את בני ובגיל שש עשרה הפסיק להתפלל ושנא את התפילה ומדוע לא התקיים בו הכלל אחרי המעשים נמשכים הלבבות התשובה היא שדווקא אם החינוך נעשה בנועם ובאהבה ובלי פגיעה בילד לא להעיר לו לפני כולם לשמור על כבודו והכל מתוך אהבה אזי אחרי המעשים נמשכים הלבבות אבל אם הכל כפייה ובפגיעה וללא עידוד הוא רק יקבל מסר שלילי. כפי ששאלו את החפץ חיים בקשר לקוזקים שלא היו חזקים וזריזים מהם ואחרי 25 שיצאו מהצבא ולא היו אנשים יותר עצלים מהם וכל היום הם היו יושבים במסבאה ושותים לשכרה עד שנופלים וכך עד יום מותם. הרי אחרי המעשים נמשכים הלבבות וענה החפץ חיים שהסיבה לזריזותם בצבא כיון שהיה בכפייה וגם בשירות הצבאי חלמו ויחלו לשחרור וכל מה שעשו זה היה בהכרח ובלי רצון. והוא הדין לגבי חינוך הילד

כתב בריש ספר חשבון הנפש (עמוד ז בדברים אחדים שבריש הספר) הגאון יצחק אייזיק שער זצ"ל בכח ההרגל, כי האדם נעשה עבד לשלטון הרגלו משועבד לעול ממשלתו ונלכד בעבותות הנהגתו, וכי. ושכן הוא ביומא (לח סוע"ב) דבי רבי שילא אמרי, כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושינה ואינו חוטא, שוב אינו חוטא, שנאמר רגלי חסידי ישמור. וכך כתב בספר חשבון הנפש (בפתיחה, ובסימן נב והלאה) וביאר סיבת הדבר, מפני שכל פעולה שעושים הרי שנשאר רושם ממנה בזכרון, וכשבא לידו שוב אותו נסיון, הרי שעולה מן הזכרון הרושם ההוא, ומצטרף לעשיה העכשוית. וככל שהתרבו המעשים, כך התרבו הרשמים הקודמים, עד שנעשים הר גדול, ובקלות מתגבר.

כתב בספר מכתב מאליהו (ח"א קונטרס החסד פרק ט) כי הדרך להפנים את מידת החסד היא על ידי נתינה לאחרים. ויעשה לא תחילה שלא לשמה, שיעורר רחמיו לצרכי הזולת. ואם זה לא יספיק לו כדי לתת לאחרים, הרי שיעורר גם את חיובו ושכרו בעולם הבא, ואחר המעשים ימשכו הלבבות. ועוד (בח"ג עמוד 127)

מכל הלין נלמד שכל מי שיתמיד במעשיו ויעשה כמשפט, לא ירפה ולא ינוח עד שיקיים את קבלתו שוב ושוב, הרי שזהו סוד ההצלחה והוודאות שישנה את טבעו בכל דבר הן לתקן מידות רעות הן לזכות למידות טובות

רבי עקיבא ראה איך טיפת מים ועוד טיפה ועוד טיפה יצרה חור באבן כל שכן אדם שישאם יתמיד ויעשה פעולות חיצוניות הן בוודאי ישפיעו על פנימיותו ויהפך לאדם אחר

הנפטר בא בחלום לבנו ובא במציאות לאישה שתרמה שיאמרו קדישים

אשה מכובדת ובעלת עסק מבוסס בעיר "פרשבורג" שבהונגריה, היתה נוהגת במשך שנים רבות, להביא מידי פעם בפעם תרומה הגונה לשיבה, כתנאי שיגידו בשיבה "קדיש" תמיד, לעילוי אותן נשמות ולמודות שאין מי שיגיד אחריהן קדיש, והשיבה לעמידה בחור מיוחד שאמר קדיש לטובת נשמות אלו. לימים הסתלק לעולמו בעלה של אותה אשה, ומכיוון שהוא ניהל את העסק ביחד איתה, נגעה פטירתו בעסק שנצטמק והלך עד שנסגר כליל. "מצבה הכלכלי" של האשה הלך והחמיר, וברבות הימים נפל עליה "עול נוסף" כאשר הגיעו שתי בנותיה לפרקן, וכסף מלון נאשה האשה את סבלה בדומיה, קיבלה עליה את הדין באומץ והשלימה עם גורלה. אולם על דבר אחד לא יכלה "ליותר" ולבה היה מר עליה ביותר, והכאיב לה עד מאד, וזהו ענין "שמירת הקדיש" שעלול להתבטל אחרי שהפסיקה את הקצבתה למטרה זו. במר נפשה, עלתה להנהלת הישיבה, ושטחה את בקשתה שהישיבה תאות להמשיך גם הלאה את "שמירת הקדיש" לעילוי נשמות גלמודות, עד שירחיב ה' גבולה, ותחזור לתמוך בשיבה כמקודם. "נתרגשו" מאד ראשי הישיבה מתום לבם וצדקת נפשה של אלמנה זו, והבטיחוה למלא את מובקשה, לשמור את אמירת "הקדיש" כמו עד כה, הבטחה זו מילאה את נפשה אושר אין קץ.

וכשברך של אושר מצאנץ מעיניה הנוגות, נפרדה מראשי הישיבה ופנתה ללכת לדרכה. מעתה שוב לא העיק עליה כל כך מצבה היא, ואפילו מצב שתי בנותיה שהגיעו כבר מזמן לפירקן. כי מרגע שענין הקדיש לנשמות הגלמודות הובטח לה, כמעט שלא חסר לה כלום בעולמה של הקב"ה. ובענין שתי בנותיה שמה מבטחה בו. אבי יתומים ודיין אמונות. והוא הרחום וחונן יראה בודאי בעונייה של שתי בנותיה, ויזמין להן את זיוונן ואת כל צרכיהן. בצאתה לרחוב בא למולה יהודי ישיש בעל הדרת פנים "נדירה", כשזקן צח כשלג יורד לו על פי מידותיו וברכה לשלום, "הופתעה" האשה מהסברת הפנים הלבבית של הזקן הבלתי מוכר לה. הפתעתה גדלה שבעתיים בעת שהזקן התקרב אליה, ונכנס איתה בשיחה תוך הפתעיות במצבה ובמצב בנותיה. נאנחה האשה קשות ושטחה לפניו את מר גורלה, ואת פילתה מאיגרא רמא לשפל המדרגה, עד שאין לה האמצעים הכרחיים להשיא את בנותיה הבורגות. "מהו הסכום המשוער הדרוש לך, להוצאות נישואיהן של בנותיך" שאל הזקן "לשם מה חשוב לכבדו לדעת, למאי נפקא מינא השיבה האשה בתמהון, ונקבה בסכום המשוער, שלף הזקן גליון נייר ורשם "הוראה" לבנק המקומי לשלם לאשה את הסכום שנקבה.

אולם בטרם שם את חתימתו, הביע משאלתו שהיות שזמורה "בסכום רציני מאד", רצוי שתהא חתימתו בנוכחות עדים שיראו כמו עיניהם כשהוא חותם אישית על ההמחאה, ויאשרו זאת בחתימת ידם. נרגשת ומופתעת ממה שהתרחש, עלתה לאולם הישיבה ובקשה משני בחורים להילוות אליה משראה אותם הזקן, הציע להם שיתבוננו איך שהוא שם את חתימתו על הוראת התשלום, וליתר בטחון ביקש מהם פיסת נייר, ורשם עליה את חתימתו למזכרת ולדוגמה.

במוסרו את ההמחאה על הסכום הנכבד לידי האשה, הורה לה שתלך לפדות את ההמחאה למחרת בבוקר, "כל הענין" נראה לאשה ההמומה תמוה ומוזר, מה ראה הזקן הזר הבלתי מוכר להסביר לה פנים כל כך, ולהראות רוח לב כזה, עד כדי כיסוי הוצאות השאת שתי בנותיה. אף על פי כן הזדרזה למחרת לסור אל הבנק, "ובלב פועם" ניסתה את מזלה. כשבחן פקיד הבנק את המחאה, תקע בה ובאשה מבט תהוא, מסתכל פעם ופעמים וכולו נבון ומשתאה תוך הבעת תשומת המבוכה, ביקש מהאשה להמתין, והוא נכנס עם ההמחאה למנהל הבנק שהיה גם בעליו. וכאן התרחש משהו "דרמטי" ביותר, כשראה מנהל הבנק את ההמחאה, צנח מכסאו והתעלף. בבנק קמה "מהומה", הפקידים ששמעו על המתרחש, הכניסו מיד את האשה לחדר צדדי והפקידו עליה שומר לבל לתחמק, תוך חדש שיש כאן ענין עם מעשה מרמה.

אחרי ששבה רוחו של מנהל הבנק ביקש לראות את האשה שהגישה את ההמחאה לפרעון. בהכנסה שאלה בהילות, אימתי וכיצד קיבלה את ההמחאה, "רק אתמול" קיבלתיו מיהודי מכובד בעל הדרת פנים, וישנם אפילו שני בחורי ישיבה היכולים לשמש כעדים, שראו איך כותב את ההוראה חתם על ההמחאה, ענתה האשה כמתנצלת. האם תוכלי לזהות את האיש, אם ראיה לך אותו ונתתה? שאל המנהל. "בודאי אוהה אותו ואין לי כל ספק שגם שני הבחורים יוכלו לזהות אותו", ענתה. הורה המנהל להביא לפניו את תמונת דיוקנו של אביו המנוח, וכשהוצגה התמונה בפני האשה, הצביעה ללא היסוס עליו כעל האיש שנתן לה את ההמחאה. צויה המנהל לפרוע את ההמחאה ושחרר את האשה. אחרי שהאשה הלכה, סיפר המנהל לנוכחים את פשר "הפרשה המוזרה" שהתחוללה לנגד עיניהם. האיש שמסר את ההמחאה לאשה, אינו אלא אביו שהלך לעולמו לפני עשר שנים, בלילה הקודם הופיע אביו בחלום ואמר לו בזו הלשון: "דע לך שמאז שסרת מדרך הישרה" והתחנתת עם נכרית והפסקת לשמור את הקדיש, לא מצאה נשמתו מנוחה. עד שבאה אשה אלמונית וציוותה להגיד קדיש לנשמות שאין אומרים קדיש אחריהן, וזכותי עמדה לי שהקדיש הזה שאמרנו בשיבה לפי קודמת האשה גרם לי עילוי נחת רוח לשמתי. אשה זו תופיע מחר בבוקר בבנק שלך עם המחאה שמסרת לי להכיסוי הוצאות נישואי שתי בנותיה. כשקמתי בבוקר "נפעם" מהחלום, ספרתי לאשתי שלעגה לכל הענין. אולם משהופיעה האשה עם ההמחאה נתאמת לי שאכן החלום אמת היה. וסיים מורנו (הג"ר חיים זוננפלד זצ"ל) "מי היו שני הבחורים? אני הקטן והבדיל רבי יהודה גרינוואלד". האיש נהיה לבעל תשובה, אשתו התגיירה כדון, וזכו להקים בית נאמן בישראל. (ספר ילקוט לקח טוב)

להשיבן שלום בית

כאשר הגאון רבי חיים זוננפלד זצ"ל רבה של ירושלים היה שומע ששלום הבית מופר באיזה משפחה "מיד" היה מתעטף באצטלא דרבנן שלו ושם פעמיו לאותו בית. לא אחת היו נקישותיו באישון לילה מעירות את הצדדים הניצים משנתם ובעניים אדומות ומנומנות היו שומעים לקחי מוסרי. שכנתא בגלותא היה מוכיחם!!! השכינה גלתה ממקומה ומצאה מעון בבית ישראל איש ואישה שזכו שכינה בניהם ואיך יעלה על הדעת שבביל התנצחות וקטנוניות לגרש את השכינה ממעונה האין אתם חשים בצערה של השכינה האין אתם מוכנים לותר במשהו כדי להשיבה למעונה. טוב ויפה היו בני הזוג נעתרים ומתרצים אבל מה

החרדה הגדולה הזאת שחרד רבינו באישון לילה ואפילה האם היה העולם חרב אילו היו דוחים את הענין ליום המחר. בני חביבי היה רבה של ירושלים משיב הז"ל סיפרו שהמשיח יושב בשערי רומי וחובש את פצעיו אך לא בפעם אחת אלא מתיר תחבושת רוחצה וחובשה מתיר אחרת וחובשה ומדוע שמא יקרא לגאול את ישראל שלא יצטרך להתעכב. וכי כמה יהיה עליו להתעכב דקה אחת או שתיים עד שילפף את כל התחבושות כולן, היה אומר שכאשר המדובר בגאולה גם דקה אחת זמן רב הוא. אף כאן אם הז"ל אומרים שריב בין בני הזוג מגרש את השכינה ממעונם והשכנת שלום "משרה את השכינה" בניניהם כיצד ניתן להמתין לילה שלם.

מידת יושרו של הגאון הרב חיים זוננפלד

רבי יוסף חיים זוננפלד רבה של ירושלים היה ממונה על קופת צדקה מיוחדת הנועדה להשיא את ילדי ירושלים, לכל חתונה היה נותן להורים 4 זהובים שזה סכום גדול באותם ימים, כשרצה רבי יוסף חיים להשיא את ביתו שלו לא נטל מהקופה לעצמו אלא המתין שהגבאים בעצמם יתנו לו, אך אלו משום מה שכחו, ולכן הלך רבי יוסף חיים להלוות מאחד מעשירי ירושלים ששמח לעזור לרב, למחרת החתונה נזכר אחד הגבאים ובבהלה אף להביא לרב את 4 הזהובים תוך כדי בקשת מחילה, השיב הרב איני יכול לקחת סכום זה מאחר ומרת הקופה היא להשיא את הילדים ולא בכדי להחזיר הלוואות...

המאכל הטעים ראוי לשבת קודש לא ליום חול

מסופר בספר 'חכמת חיי' על רבי חיים זוננפלד, את סיפור סיפר נכדו: היה זה לאחר שהרבי חיים נשא את זוגתו השניה. נכנסתי לביתו של הסבא התיישבתי לידו והרצאתי לפניו חידוש משערו האחרון של ראש הישיבה. תוך כדי דיבור, נכנסת הרבנית והגישה לשלוחן צלחת מרק עוף ביתי, טעם ולא יסף. כשנכנסה הרבנית לחדר, פנה אליה בהתנצלות נוגעת ללב והתחיל מנשב בפניה את מומחיותה בהכנת מטעמים, ותוך כדי דיבור ביקש את סליחתה, באומרו: מעדנים כאלה בימות החול, הם קצת יותר מדי. כל ימי נזהר הייתי מלפנק את גופי, והרגלתי להסתפק במועט ההכרחי, ואף עלה הדבר בידי, ואם כן, מדוע לקלקל זאת דוקא בערוב ימי, דוקא סמוך לפרידתנו מן העולם... שמרי על המתכון לכבוד שבת, אז אשמח מאוד להתענג על התבשילים המעודנים שלך, ואטעם מהם מלוא חופנים. בן שבעים ושמונה היה אז, חולה ותשוש אחרי הרבה שנות סבל בעידן מחלתה הממושכת של אשתו, ותשע שנות אלמנות בלא עזר – כנגדו, ובודאי שזקוק היה להכרעה. אולם הוא שכל ימיו חינך והרגיל את גופו להסתגף ולהתנור, האם יתחיל לפנקו דוקא עתה, בערוב ימיו? אבל כבוד השבת שאני – בשבת שייך המאכל לנשמה ולא לגוף...

מעביר על מידותיו

על הנהגה מפלאה של העברה על המדות מספר בספר "האיש על החומה" (חלק א', עמ' 164): בעת כהנתו של הגאון רבי חיים זוננפלד זצ"ל כראש אב בית דין בבית דינו של הגאון רבי יצחק ירוחם דיסקין מבריסק, נודמן לפניו דין תורה בסכסוך קשה ומסבך בין בעל ואשתו. לאחר שמיעת הצדדים ועיון בדינם, הוציא בית הדין את פסקו כפי ראות עיני הדינים ושקול דעתם הבוררה. בני משפחת האשה ראו עצמם נפגעים מפסק הדין, והיו בניניה כמה תקיפים בדעתם שסרבו להשלים עם פסק הדין. קמו וירדו לביתו של הרב והתפרצו אליו בצעקות וגדופים. היה זה בשבוע שלפני ראש השנה. הרבנית שהתה אותה שעה בחדר הסמוך, ונבהלה לשמע הגדופים שנפלטו מפי המתחצפים, ומכיוון שהימים היו סמוכים לימי הדין, פגעו דבריהם מאד בלבה הרגיש, ופרצה בבכי מר.

כל אותו הזמן ישב מורנו במקומו בשלוח נפשית והמשיך לעין בתלמודו. כשגברו המהומות והצעקות, הזדקף לפתע מלא קומתו ופנה אליהם בקול תקיף ונמרץ: "שמעו נא מה שברצוני להגיד לכם!" "בחדר השלך הם, והרב המשיך: "אם צדקתם בטענותיכם ובתרעומתיכם ואני ובית דיני טעינו, הרי כבר מסרתם דינים לשמים, והי' הטוב יכפר בעדנו, כי אין לו לדון אלא מה שענינו ראות. אבל!" "הרעים בקולו בשאגת ארי" "אם הצדק אתנו והוצאנו דין אמת לאמתו, הרי אז, הרי אז..." (חזר על דבריו פעמים, ועשה הפסקה קלה). מיד החזירו פניהם של המתחצפים מקולו התקיף של הרב, בצפיתם לתגובה עזה ונמרצת, ויחרדו איש אל אחיו מזעמו של תלמיד חכם ומגחלתו. אחר כך המשיך:

"אם אמנם צדקנו בדיננו, הנני מודיע לכם כי אני מוחל לכם במחילה גמורה על כל הצער שגרמתם לי ולבני ביתי, והרי מברך אתכם שתכתבו ותחתמו לחיים טובים ולשלום!" המומים ומבישים הפנו את גבם, וימהרו להסתלק בטרם ירגישו השכנים בקלונם. ר' ישראל יעקב ברנשטיין שהיה גר בשכנותו, נחרד לשמע צעקות ההתפרצות, וימהר לדירת הרב. בהכנסו עוד הספיק לשמע כמה בטוים פוגעים מצד המתפרצים, ולאחר מכן את הכרזתו של הרב. כשיצא אחרון המתפרצים את הבית, פנה אל הרב ושאלו: "אם בלבך מחלת להם ניחא, כי כך דרכם של צדיקים שמוחלים לכל מי שהכעיס כנגדם; אבל לשם מה הודעת להם בפומבי שהגן מוחל להם? האם לא היה טוב יותר שיתיכסרו במצפונם, ויהרהרו בהתנהגותם המבישה ויבאו לבקש מחילה כדת ויכדו?" "אשכתי בדעתך", ענה הרב לעמתו, "הנה מתקרבים והולכים ימי הדין אשר בהם עושה כל אדם את חשבון נפשו, ובודאי כשיגיע ערב יום הכפורים, יתחילו להרהר בכל מה שעוללו לי וצערו את בני ביתי, וירצו לחזר בתשובה ולבא לבקשני שאמחל להם, אז יתחיל יצרים לפתותם: איך תכניעו ותשפילו עצמכם לבא ולבקש מחילה? ובכדי לשכנע אותם, יתחיל להסביר להם שבעצם צודקים הם, וכל מה שעוללו לי היה כדון, ונמצא ששוב ישלכו בעונם, וחס וחלילה יעשו בסבתי ביום הדין. לכן הכרזתי מראש שהנני מוחל להם, והיה אם ייהרהרו בתשובה בימי הדין והסליחות, יקל עליהם לחזר בתשובה ולהודות בשגיאתם, ומיד יסלח להם, ונמצא הכל בא על מקומו בשלום." עד כאן מפי רבי ישראל ברנשטיין.

הרב חיים זוננפלד הקפיד לבקר אנשים גלמודים שסבלו מקשיים בחייהם הוא הקפיד כל שבע לבקר את זלגי שתמיד אמר שהוא מלאן אוסטריה לגרום לו קורת רוח מבקורו וכן לעיר יוסף הדרשן וכך היה הולך מסובב על פתחי האומללים שנידונו לכבשן של ייסורים בעולם הזה, ומביא מזור וצרי לנפשות המיוסרות. וגם לאלמנה הידנא כל שבוע היה מבקרה ומברכה

[ב] בשבת צריך ליטול ידיו קודם שלש סעודות מעומד כנו' בדברי רבינו האר"י ז"ל והוא הדין לברכה ונגוב נמי צריך מעומד ואמר הרב מני שגם בנטילת שחרית דיום שבת גם כן נוטלין ומברכין ומנגבין מעומד וכתב עוד שהוא נוהג גם כן ביום טוב דאם אינו מועיל אינו מזיק אך אגב עבדא אי אפשר לי לעשות נטילת ידיים דשחרית דשינה מעומד והמשתדל ליטול כך תע"ב [ג] כשיטול ידיו לסעודה יקח הכלי בידו הימנית ויתנהו לידו השמאלית כדי להכניע השמאלית לימין ויטול מן השמאלית על הימין ג' פעמים רצופים זה אחר זה ואחר כך יטול על ידו השמאלית גם כן ג' פעמים רצופים בזה אחר זה ואחר כך ישפף ידיו זה בזה ג' פעמים רצופים ליד ימין וג' פעמים רצופים ליד שמאל אכנו' :

[ד] אחר נטילת ידיים יגביה ידיו כנגד ראשו ויברך תיכף ומיד בעוד ידיו זקופים כדי שלא תהיה הגבחה ידו בריקניא ובעוד ידיו זקופים יפשוט ידיו שיש בהם יו"ד אצבעות לקבל שפע וברכה מעשר מיני שפע ויכוין להמשך ממקום עליון מוחין ושפע והם עשר מיני ברכות הנוכחים בפסוק ויתן לך האלהים וכו' עד ומברך ברוך וכנו' בסידור רבינו הרשם שמים ז"ל ופיוט למבצע על רפתא יש נוהגים לאומרו אחר נטילה קודם בציעה וכמו שכתב הגאון מחב"ר סי' קס"ו על מנהג רבנן קדיש יעוין שם ובביתנו נוהגים מאבותינו לומר אחר נטילה קודם המוציא וצריך לאומרו בשלש סעודות :

[טו] צריך לבצוע על שתי ככרות בכל סעודה משלש סעודות ויהיו שלמות זכר למן דכתיב ביה לחם משנה וגם הנשים אם אוכלים לבדם חייבים גם כן בשתי ככרות וכנו' מהיו לפ"ד רבינו האר"י ז"ל צריך לסדר בשלחן י"ב ככרות בכל סעודה משלש סעודות כזה, ואברע ככרות האמצעים יכוין שהם כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה ב"ה ושתי העליונות הם כנגד אות יו"ד ואת וא"ו שהם אותיות הזכרים ושתי שתחתיהם הם כנגד שני ההי"ן שהם אותיות הנקבות ה"א ראשונה תחת אות יו"ד שבצד ימין וה"א אחרונה תחת אות וא"ו שבצד שמאל וכשתברך ברכת המוציא תקח ב' ככרות העליונות שהם כנגד אותיות יו"ד וא"ו ותחברם יחד בדוקים אחרו באחרו בזה נעשים ככר אחד שיש לו שני פנים משני צדדים שיהיה בזה כדמיון לחם הפנים שבמקדש, תאחזם בין שתי ידיך שתהיה ימינך על פני ככר הוי"ד ושמאלך על פני ככר הו"א ובעוד שתי ככרות אלו בידך צריך שיהיו מונחים בידך כנגד ב' ככרות התחתונים שהם כנגד שתי ההי"ן כדי שישפיעו הזכרים בנקבות תברך אז ברכת המוציא בעודם בין ידיך ואחר שתגמרם הברכה תבצע מלחם הימני שהוא כנגד אות יו"ד שיעור כזית ותטבלנו שלשה פעמים במלח ותאכלנו ותכוין לשם מצות סעודת שבת וגם תכוין דכזית זה הוא כנגד אות יו"ד דשם הוי"ה ואחר שתאכל ותטעום מכזית זה אז תיכף תבצע עוד מככר הנוכר שיעור כביצה תתן לאשתך ותכוין כי זה הוא כנגד אות יו"ד של שם אדני"י ותכוין יד לשם השליוב של הוי"ה אדני"י שהוא שם יאהדונה"י והוא הדבר אשר יסוד רבינו האר"י ז"ל פשוט שלו למבצע על ריפתא כזיתא וכביעתא תרין יודי"ן נקטא סתימין ופרישין אחר כך תבצע לשאר המסובין ותהיה בעת שתבצע את כזית שלך וכביצה של אשתך שלא תשמיט ככר השני שהוא כנגד אות וא"ו מידך אלא תבצע בעודו מחובר בידך עם אותו ככר שאתה בוצע ממנו וסדר זה תעשהו בשלש סעודות ואם לא נמצא לך י"ב ככרות תסדר ארבע ככרות אך ודאי מצוה רבה להשתדל לסדר י"ב ככרות כפי הצורך שרשמנו לעיל וסדר זה הוא המיוסד על פי דברי רבינו האר"י הקדוש זל"הוא הדין כנו' בשער הכונות: **[ויבצע מהכיכר התחתון ויקרב אותו לפני הבציעה יתור מהעליון]**

[טז] שיעור כזית הוא תשעה דרה"ם ושיעור כביצה הוא י"ח דרה"ם **[כשיעור ביצה בלי קליפתה היינו 50 ג' וטוב שיאכל עם קליפתה היינו 54 ג']** [א] אחר שתבצע שיעור כזית לעצמך תזרה לאכול עוד מן הפת להשלם שיעור י"ט דרה"ם כי צריך לאכול לכתחילה פת בעודת שבת יתור מכביצה ורק מי שהוא חולה ובעל מכאובים דקשה לו אכילת הפת סגי ליה בכזית בלבד] [יז] כאשר תסדר האשה הפת על השלחן תזרה להניח מפה תחתונה ומפה עליונה ויש בזה כמה טעמים על פי הפשט ואחר שתיניח מפה העליונה תניח שתי ידיה על השלחן ותאמר פסוק וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ועל ידי דבור זה תשרה הקדושה על השלחן :

[יח] מצוה לאכול דגים בשלש סעודות של שבת אפילו דבר מועט וכנו' בפוסקים ואמרת טעם נכון לאכילת דגים בשבת כי הדגים נבראו מן המים אבל בהמות נבראו מן העפר וידוע כי סדר הארבע סידות למעלה הוא כך מים אש רוח עפר נמצא למעלה המים הוא עליון ולכן הדגים בשבת עדיפי מבשר בהמה שנבראה מיסוד התחתון דדגים נבראו מן המים שהוא יסוד העליון והשתב שנון במקום עליון וגבוה מאד דאובלין דגים בשבת להורות כמו שהדגים אין צריך לתיקון שלהם מעשה מלאכה (שחיטה כמו בבהמה) כן השבת אין צריך לביירוים שלו תיקון על ידי מעשה ומלאכה :

[יט] מי שנאנס ולא אכל סעודה ראשונה בליל שבת יאכל שלשה סעודות ביום וגם סעודת התשלומין יאכל בה פת ויסדר שלחנו כמו סעודת החיוב של הלילה וכו' הוא הדין ביום טוב יעשה כן ואם שלחו לאדם איהו דבר מאכל שיאכלנו בשבת לא יאכלנו בחול וזהו ממדת חסידות [ך] טוב שילמוד על השלחן בליל שבת ארבע פרקים ראשונים של משנה דשבת והשאר יגמור ביום ואם קשה עליו הלימוד בליל שבת ילמוד לפחות פרק אחד וכנו' בשער הכונות וטוב לומר דברי תורה לבני ביתו בליל שבת על עניני הפרשה [כא] אחר ברכת המזון תחזור ליקח שתי אגודות ההדס בשתי ידיך ותחברם יחד ותאמר זכור ושמור דביבור אחד נאמרו ואחר כך תברך ותריח וכנו' בדברי רבינו האר"י ז"ל בשער הכונות ונראה לי שצריך להסיר ההדס אחר קידוש שכבר בירך עליו ולהצניעו במקום אחר כדי שיוכל להביאו אחר ברכת

המזון ולברך עליו פלוגתא אבה [לא] ישאר לפניו אף על גב דברכת המזון חשיב סילוקו אחר פלוגתא בזה [לאם דעתו להביאו שנית לברכת ברכת המזון לא יברך משום סב"ל] ולפ"ד רבינו האר"י ז"ל מנהג טוב לקרות בכל ליל שבת אחר ברכת המזון המשנה דמסכת עירבין אנו לא נהגנו בזה מי שאפשר לו תבוא עליו ברכה :

[כב] מנהג רבינו האר"י ז"ל להניח השלחן במקומו בליל שבת אחר ברכת המזון והמפה פרוסה עליו וכוס של ברכה גם כן מונח עליו והיה משאיר בו מעט יין כדי להשאיר שם ברכת של שבת בסוד אסוך שחת האמור באלישה הע"ה ככתוב בזוהר הקדוש וגם לסיבה זו היה משייר תחת מפה הפרוסה מעט פתיתין של פת אבל לא לחם שלם וכנו' בשער הכונות אך צריך לשמור זה מן התתולים המצויים בבית שלא יכנסו ויאכלו הפת והנהרג בכל הנוכר לעיל תבא עליו ברכה

[א] טעם לאמירת פסוק ואני תפילתי לך ה' עת רצון במנחת שבת כי בחול בעת המנחה הוא עת צרה שמגלין דינים קשים אבל בעת מנחת שבת נכפפים ונכנעים הדינין והגבורות ולכן נקרא עתה עת רצון ויש בו עוד טעם על פי הפשט הנאמר במדרש אמר דוד לפני הקב"ה ריבונו של עולם אין אומה זו כשאר אומות כי אומות העולם כששותין ומשתכרין הולכין ופוחזין ואנחנו לא כן אלא אף על פי ששתינו ואני תפילתי לך ה' עת רצון :

[ב] שזקוה ואומרים אותו אחר קדושת ובה לציון ומי שדרכו ללבוש טלית במנחה ואמרו אחר שילבוש וראוי לומר הפסוק שני פעמים ואין מכסים המצח והפנים בטלית במנחת שבת :

[ג] מוציאין ספר תורה במנחה והזהיר רבינו האר"י ז"ל שישתדל האדם לעלות ששי בשחרית מפני שעלית ששי היא מעולה יותר שהיא בחינת היסוד על כן ישתדל לעלות במנחה שלישי שגם יועיל לתיקון היסוד

[ד] אין אומרים קדיש אחר קריאת ספר תורה במנחת שבת יען כי במנחת שבת אין מפסיקין באשרי בין קריאת ספר תורה ובין קדיש דקודם העמידה לכן מהני קדיש דעמידה לזה גם כן, נוהגים לומר מזמור שיר ליום השבת אחר קריאת ספר תורה ואומרים קדיש ומתפללים עמידה :

[ה] צריך להזהר בתפלת המנחה דשבת קודש הרבה שיש בה עליות גדולות למעלה צריך לומר "כעמך ישראל" ולא כעמך ישראל כי במנחת שבת נמשך האהרן מן הכתר כישראל שהוא נביאים קודם לכתובים שבדברי הימים סי' י"ז שכתוב רק ישראל וכיוצא בזה מצינו באמירת מגדול ישועות מלכו בברכת המזון דבשבת אומרים מגדול כמו שכתוב בניאים ובחול מגדיל כמו שכתוב בכתובים :

[ו] בעמידה כשאומרים - ייכירו בניך וידעו כי מאתך מנוחתם" צריך לכוין בתיבת מאתך מאת ד' שהוא כתר מנוחתם כי במנחת שבת נמשך האהרן מן הכתר : [ז] באומרו ועל מנוחתם יקדישו את שמך יכוין למסור נפשו על קידוש השם ויש סוד גדול בדבר זה שיש צורך גדול עתה במסירת נפש על קידוש השם :

[ח] ענין הקדושה של חזרת תפלת מנחה דשבת יש בה סוד גדול כי עתה הקדושה כן בסמים אלה : [ט] ענין ג' פעמים צדקתך וכו' לפי הפשט אומרים אותם במנחת שבת כנגד שלשה צדיקים יוסף הע"ה ומרע"ה דוד הע"ה שנפטרו בשבת והמנהג שאם חלו ימים שאין אומרים בהם תחינה ביום ראשון בשבת נמי אין אומרים צ"צ ביום שבת :

[י] בסעודת המנחה קודם שתטול ידך המוציא תאמר בקול רם ובשמחה רבה אתקינו סעודתא דמהימנותא שלימתא חדוותא דמלכא קדישא אתקינו סעודתא דמלכא דא היא סעודתא דז"א וכנו' בשער הכונות ודע כי שמעתי שהחסידים המקובלים בעה"ק תבנה ותכונן שאין אומרים זעיר אנפין בפירוש אלא אומרים ז"א ברי"ת דוקא הן בלימודם קבלה הן באתקינו וכו' הנוכר ואני נוהג לסיים דא היא סעודתא דמלכא קדישא ולבדו ולפעמים אני מסיים דא היא סעודתא דמלכא קדישא זהיר אנפין :

[יא] אין בחינת קידוש על היין בסעודה זו לפי ששורש סעודה זו היא במקום עליון וגבוה מאד שאין שם בחינת יין שהוא דין וגבורה ועם כל זה באמצע אכילת הסעודה הוא צריך לשתות יין ולברך עליו בורא פרי הגפן אבל לא לקדש עליו ואם יש לו רק כוס אחד עדיף טפי להניחו לברכת המזון ואף על גב דמצות כוס זה של תוך הסעודה זמנה קודם כוס ברכת המזון כיון דמצות כוס ברכת המזון עדיפה ממצוה זו נדחית מפניה :

[יב] בתוך הסעודה צריך להביא שתי אגודות הדס ותברך ותריח בהם ונראה לי דצריך לומר גם כן זכור ושמור דביבור אחד נאמרו כמו בשחרית ואין מנהיגין להקיף השולחן במנחת שבת אך ודאי צריך להניח י"ב ככרות כפי הסוד כמו סעודת הלילה ושחרית וגם צריך שני מפות אחת למעלה מן הלחם ואחת למטה דאף על גב דבסעודה זו ליכא קידוש ונטל טעם בועשת הפת הא איתא עוד שני טעמים דשייכי גם בסעודה זו ובענין נטילת ידיים יעשה כמו שכתבנו לעיל וכתב בספר בני יששכר שיש קבלה בידם לומר בסעודה שלישית שלשה פעמים מזמור ה' רועי :

[יג] אחד האישי ואחד האשה חייבין לקיים סעודה שלישית בפת ועל השלחן כסעודה ראשונה ושניה באין הפרש ושניה באין קריאת ופילו חל יום טוב להיות במוצאי שבת גם כן צריך לקיים סעודה שלישית בפת ויהירו לומר תפילת יאה רעוא קודם שיטול ידיו לסעודה זו והפיוט של בני היכלא דכסופין שסידר רבינו האר"י ז"ל לסעודה זו שמעתי שיש חסידים נמנעים לאומרו מפני הפחד שנוכר בו דברים כנגד הקליפות ואומרים שיראים להתגרות בקליפות ורבינו האר"י ז"ל המחבר הפיוט שאני דבר חיליה ונראה לי דהנהוג לאומרו לא יבטל מנהגו וכן יזהר לומר מן פסוק קריבו לי וכו' בלחש ממש עוד פסוק הרי השתא וכשיתחיל בפסוק הרי השתא יגביה קולו והכי עדיף ואין בזה מיחוש ואנחנו אין נוהגים לאומרו כלל :

[יד] זמן סעודה שלישית אחר תפילת המנחה ואם נאנס ועשאה קודם יצא דביעבד ובלבד שלא יעשנה קודם שש שעות ומחצה דא היא בכלל שחרית ולפי דברי רבינו האר"י נראה דאם עשאה קודם תפילת המנחה לא יצא ידי חובה גם דביעבד :

אמרי חז"ל : מספרים כי מרן הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל אמר כי אם היה בכוחו, היה מורה לכל ארגוני קירוב הרחוקים לא למסור שום הרצאות על הוכחות הבורא וקיום המצוות, אלא רק היה מורה ללמוד תורה שעה שלימה עם כל יהודי רחוק מתורה ומצוות, ואז מיד כל המניעות והקושיות היו סרות, והיהודי היה שב לבורא עולם, כי האור שבתורה כל כך גדול, שהקב"ה הכניס את עצמו בתוך תורתנו הקדושה, וצריך רק לעסוק בה. *** הורה הצדיק רבי סלמאן מוצפי זצ"ל לבני ביתו : "ההזרה תמיד לגור בקרבת תלמיד חכם וצדיק, כדי שזכותו תגן עליכם.. ואם יש בית הכנסת או ביהמ"ד בשכונתכם, זו זכות יותר גדולה, וביותר כאשר מוקף הבית במוסדות תורה. כאן החל רבי סלמאן מונה את הישיבות ובתי הכנסת הנמצאים מארבע רוחות ביתו, והסביר כי לא לחינם בחר בבית זה דירה ועולמו של גורו בה. *** שמעתי על סגולה - 'לומר מאה שלשים פעם את הפסוק "הודו להשם כ' טוב כי לעולם חסדו" ובכל פעם לחשוב על טובה אחרת שעשה לי הקב"ה בחיים שלי - ובאותו יום רואים ישועות!"

